

Täysistunto

Tiistai 17.9.2024 klo 14.00—17.41

10. Lakialoite laiksi rakentamislain 180 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2024 vp Heikki Vestman kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 **Heikki Vestman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis lakialoite laiksi rakentamislain 180 §:n muuttamisesta. Tässä lakialoitteessa esitetään, että yhdistysten valitusoikeus poikkeamisluvasta sekä rakentamisluvasta suunnittelutarvealueelle sijoittuvan rakennuspaikan osalta rajataan vain sellaisiin hankkeisiin, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Lakialoitteen tarkoitus on rajata yhdistysten valitusoikeuden ulkopuolelle esimerkiksi yksittäiset pientalo-hankkeet, joilla on käytännössä korkeintaan vähäisiä vaikutuksia luonto- ja ympäristöarvoihin. Lakialoitteen tavoitteena on sujuvoittaa erityisesti pientalorakentamista.

Arvoisa puhemies! Rakentamislain 180 §:ssä säädetään valitusoikeudesta, poikkeamisluvasta sekä rakentamisluvasta, johon sovelletaan suunnittelutarvealuetta koskevia säännöksiä. Valitusoikeus on nykytilanteessa säädetty tarpeettoman laajaksi. Yhdistysten valitusoikeutta koskeva 180 §:n 7 kohta tulisikin nykymuodossaan poistaa ja korvata uudella 2 momentilla. Pykälän muut kohdat tarjoavat hankkeen välittömässä vaikutuspiirissä oleville edelleen mahdollisuuden hakea päätökseen muutosta.

Arvoisa puhemies! Ei ole tarkoituksenmukaista sallia valitusoikeutta luonnon- ja ympäristönsuojelun edistämiseksi perustetuille yhdistyksille sellaisissa päätöksissä, joilla ei ole tosiasiallisesti merkittäviä vaikutuksia luonto- tai ympäristöarvoihin tai näiden suojeluun. Rakentamislain 180 §:ssä tarkoitettut päätökset koskevat usein yksittäisten pientalojen tai muiden vastaavien ympäristövaikutuksiltaan vähäisten hankkeiden rakentamista.

Luonnon- ja ympäristönsuojelun kannalta yksittäisillä poikkeamisluvilla tai rakentamisluvilla suunnittelutarvealueilla harvoin on merkittävää vaikutusta. Sen sijaan ratkaisulla voi olla suuri merkitys luvanhakijan ja ylipäätään alueen elinvoimaisuuden kannalta. Päätöksistä tehtävät valitukset ovat aiheuttaneet kohtuutonta haittaa ja viivästymistä hankkeiden asianosaisille, kun otetaan huomioon, että yhdistysten valituksia on ulotettu yksittäisiin pientalohankkeisiin yhdyskuntasuunnitteluun kytkeytyvillä perusteilla ilman kytkentää luonnon- ja ympäristönsuojeluun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2024 vp

Rakentamislain 180 §:n 7 kohdan mukaista muutoksenhakuoikeutta ei poistettaisi kokonaan, vaan tätä oikeutta rajattaisiin entistä tarkemmin. Yhdistysten valitusoikeus koskisi jatkossa vain hankkeita, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia eli joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Valitusoikeutta ei täten olisi esimerkiksi yksittäisiä omakotitaloja tai paritaloja koskevista päätöksistä. Hankkeen välittömässä vaikutuspiirissä olevien mahdollisuus valittaa, kuten todettu, säilyy ennallaan.

Puhemies! Århusin sopimuksen 2 artiklan 2 kappaleen 5 kohdan mukaan ympäristön-suojelua edistäviin ja kansallisen lainsäädännön vaatimukset täyttäviin valtiosta riippumattomiin järjestöihin sovelletaan Århusin sopimuksen järjestelmässä vaatimuksia, jotka koskevat ”yleisöä, jota asia koskee” eli käytännössä asianosaisia. Sopimuksen 9 artiklan kannalta on huomattava tämän artiklan ja yleisemminkin Århusin sopimuksen soveltamisala. Sopimuksen määräyksiä ei sovelleta yleisesti ja sellaisenaan mihin tahansa ympäristöllisiä vaikutuksia aiheuttaviin hankkeisiin.

Århusin sopimuksen II ja III pilarin eli osallistumisoikeuksia sekä vireillepanoa ja muutoksenhakua koskevia määräyksiä sovelletaan lähtökohtaisesti vain sopimuksen liitteen 1 mukaisiin hankkeisiin tai liitteeseen sisällyttämiin sellaisiin hankkeisiin, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Näin ollen sopimustekstin mukaan vireillepanojen muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle jäävät liitteeseen 1 sisällyttömät hankkeet. Ulkopuolelle jääminen edellyttää lisäksi, että nämä eivät täytä vaatimusta siitä, että hankkeista voi aiheutua merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Näin ollen eurooppaoikeudelliset vaatimukset, joihin usein vedotaan perusteena luonto- ja ympäristöjärjestöjen valitusoikeuksille, mukaan lukien Århusin sopimus, edellyttävät siis ympäristöllisten muutoksenhakumahdollisuuksien turvaamista nimenomaan sellaisissa hankkeissa, joilla voi olla näitä merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kunhan asianosaisten oikeudet turvataan, eurooppaoikeudesta ei siis johdu muutoksenhakuoikeuksiin lisävaatimuksia, joiden vuoksi tällaisesta rajauksesta ei voitaisi kansallisella lailla säätää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

16.43 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Kyse on siis käytännössä siitä, että ympäristö- ja luontojärjestö, joka toimii kunnassa, pystyisi valittamaan myöskin yksittäisistä omakotitaloratkaisuista. Tämähän ei ole aikaisempien sopimuksien ja lainsäädännön tahtotila, että onko yleensäkin reilua, että toimijoilla, joihin tällä päätöksellä ei ole tosiasiallista vaikutusta, olisi se valitusoikeus. Joten tämä edustaja Vestmanin tekemä lakialoite on kannatettava.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

16.44 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa puhemies! Myöskin minä haluan kiittää edustaja Vestmania tästä lakialoitteesta. On erittäin tärkeää, että näihin asioihin lupaprosesseissa saadaan pikkuhiljaa jotain maalaisjärkeä. Käytännön järki on siitä jo aikoja sitten hukunut, ja hyvä, että näitä asioita korjataan. Tämä on myöskin osa sitä normien purkua, jota tämä hallitus on halunnut tehdä, järkevöittämistä lainkäytössä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2024 vp

Se, että yhdistysten valitusoikeutta rajataan esityksen mukaisesti, on hyvä. Sitä saisi toisaalta rajata ehkä vielä laajemminkin, aidosti pohtia, milloin he ovat asianosaisia ja milloin eivät. Samaan aikaan on puhuttava myöskin viranomaisten valitusoikeuksista. Jos puhutaan ja tarkastellaan nyt maataloutta, niin siellä ely-keskukset valittavat tietyssä alueessa kaikista maatalouden tuotantorakennusten luvista, ja se on aivan kestävätilanne. Eli eivät pelkästään nämä yhdistykset, vaan moni muukin on samassa tilanteessa, ja tähän on saatava järkeä, jotta tämä Suomi pyörii.

Samoin on erittäin kannatettavaa, että se valitusoikeus on asianosaisuusperusteista, eli pitää olla selkeä yhteys siihen luvittavaan prosessiin, jotta siitä voisi valittaa. Nykyisellään jo pelkästään esimerkiksi sillä, että olet kunnassa, asut samassa kunnassa, voit valittaa. Silloin niitä motiiveja voi olla hyvin monenlaisia, joka johtaa siihen, että lupaprosessi kestää parhaimmillaan viisi vuotta ja kaikki tulot ja hyöty jäävät saamatta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Vestman, olkaa hyvä.

16.45 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Vuodenvaihteessahan astuu voimaan uusi rakentamislaki, joka säädettiin viime kaudella. Tämä laki toi joiltain osin parannuksia rakentajan näkökulmasta. Uusi laki muun muassa madaltaa rakentamisluvan ja toimenpideluvan muutosten kautta sitä kynnyksiä, jolla tällaisia pieniä hankkeita omakotitaloasujat voivat toteuttaa. Siis kunnilla on jatkossa mahdollisuus nostaa lupakynnystä tällaisten pienrakentajan hankkeiden osalta. Lisäksi uudessa laissahan on suoraan lain nojalla säädetty, että korkeintaan sen 30-neliöisen talousrakennuksen voi ilman rakentamislupaa rakentaa. Lisäksi uudessa laissa on helpotettu rakentamista suunnittelutarvealueilla siten, että kunta voi jatkossa määrätä omassa kaavoituskatsauksessaan, mitä alueita se haluaa varata kaavoittamista varten, ja sitten näiden alueiden ulkopuolella jatkossa rakentaminen suunnittelutarveratkaisilla on helpompaa. Näistä kiitos edelliselle hallitukselle.

Sen sijaan uuteen rakentamislakiin sisältyy myös uutta byrokratiaa. Ja nythän hallitus on tuomassa eduskuntaan esityksen rakentamislain korjaussarjasta, jossa korjataan näitä tiettyjä uuden lain puutteita ja pyritään karsimaan byrokratiaa ja sujuvoittamaan rakentamista entisestään. Tässä korjaussarjassahan julkisuudessa olleiden tietojen perusteella ja lausunnoillakin olleen luonnoksen perusteella rajataan muutoksenhakuoikeuksia. Muun muassa helpotetaan rakentamisen purkamista, ja lisäksi tuodaan lakiin puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskevia muutoksia, joilla muutetaan muun muassa niitä valitusoikeuksia.

Näiden lakialoitteiden tarkoitus on kirittää tätä rakentamislain korjaussarjaa, ja toivon, että ympäristövaliokunnassa nämä lakialoitteet saavat siinä yhteydessä perusteellisen käsittelyn. Mielestäni näillä lakialoitteilla toteutettaisiin sitä tahtotilaa, joka myös hallitusohjelmaan on kirjattu — sujuvoittaa rakentamista ja muun muassa rajata muutoksenhakuoikeuksia ilman, että esimerkiksi luonto- ja ympäristöarvoista tingitään. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.